

JESÚS M.
TIBAU

EL NOSTRE
PITJOR ENEMIC

XXXIII PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'EBRE

Notes de color

Notes de Color — 78

EL NOSTRE PITJOR ENEMIC

JESÚS M. TIBAU

XXXIII PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'ÈBRE

Cossetània
EDICIONS

Aquesta obra ha estat guardonada amb el XXXIII Premi de Narrativa Ribera d'Ebre.
El jurat el formaven Helena Blanch i Pérez, Laura Fabregat i Aguiló,
Jordi Montagut i Mañé, Rosa M. Pros i Jordà i Sílvia Veà i Vila.

Editat amb la col·laboració de:

Ajuntament de Vinebre

Primera edició: agost del 2016

© del text: Jesús M. Tibau i Tarragó

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-487-3

DL T 915-2016

¿Per què se senten veus enganyadores
i el navegant, enllà de les onades,
albira fèrtils illes, si és mentida?

Gerard VERGÉS,
L'ombra rogenca de la lloba (v. 131-133)

La desesperança no és una actitud vital i cal traspasar-la
per dalt, com la claror de l'alba sobrepassa la foscor nocturna.

Artur BLADÉ,
Viatge a l'esperança

2 DE FEBRER

El comandant travessa la gran plaça porxada mentre la nit, que es rebel·la a renunciar al seu regne, cau en combat contra la gèlida llum del matí. El ritme de les botes trenca el silenci a contracor. Ningú és testimoni dels passos que el porten a Palau, on està reunida, de manera permanent, la Junta Militar. Mentre avança, la boira es regira al seu voltant, etèria. Aquest moviment té quelcom d'efímer que ens recorda la nostra existència, i la forma dels rostres que dibuixa, còmics o espantosos, benèvols o malvats, és producte del filtre amb què la travessem. El nostre pas mai no és neutre i modifiquem, potser de manera irreversible, el significat del camí; ignorar aquest poder és un recurs infantil o covard.

En grans ocasions, la plaça havia estat públic i jurat de discursos històrics, de revoltes i festes, de forques i clams. Ell mateix presencià, de petit, els girs que la ciutat païa dràsticament, materialitzats en aquesta plaça en forma de vols de banderes, crits histriònics i cançons. El seu significat s'escapava de la comprensió d'un noi de deu anys que amb prou feines gosava entendre el paper que li tocava jugar al seu trosset de món. Aquella innocència era la invitació perfecta a deixar-se emocionar per les veus profundes dels homes, per l'agosarat riure de les dones.

Però ara la plaça reposa com un gegant adormit que recupera l'alè. Les pedres tenen una solidesa que la boira dissimula, o a l'inrevés. En un balcó, la roba estesa tardarà a eixugar-se. El comandant camina sol o, molt a contracor, seguit de massa interrogants; una col·lecció de dubtes

i incerteses carregats sobre unes espatlles que es vincen fàcilment. No té l'audàcia d'Ulisses, ni punteria per ferir l'ull d'algun Polifem.

Fa trenta anys de la marxa popular que portà el General al poder, intent quirúrgic per sanar un país farcit de ferides tendres a mig desinfectar. Mentre trepitja el carrer, al comandant li sembla sentir l'olor de pólvora encesa, d'esperança bullint en cassoles de fang i, poc temps després, podrida de desencant entre les mans. Les revolucions tenen mal envellir i, quan s'acaba la partida, els peons dubten que el rei guanyador, blanc o negre, sigui el rei bo, i prefereixen jugar a una altra cosa. Fa pocs mesos, un nou sotrac ha empès el país endavant o, almenys, li ha donat corda per girar fent cercles que, des de dins, només des de dins, semblen més grans.

Les llambordes de la plaça amenacen el seu pas; són feres prehistòriques amb instint de rèptil, que al mínim descuit, sense escrúpols, obriran les mandíbules i li devoraran les cames. Es concentra; no vol que la rosada que les banya es torni un enemic cruel, i relliscar sota l'escrutadora mirada que imagina a les finestres.

Du l'uniforme impecable, s'ha aixecat abans d'hora per comprovar-ho un cop més. Al seu insomni crònic s'hi afegeix el neguit de la incertesa, la manca d'informació que acompanyava la nota que un soldat li lliurà en mà el dia abans; «estrictament en mà», exigí solemne a la porta de casa seva, com si del lliurament d'aquella nota en depengués el destí de la humanitat. Els actes castrenses es disfressen d'una teatralitat que els buida de sentit. Però de vegades, quan l'interior està malmès o inaccessible, només resta embolicar la buidor; triar un paper de colors és una mesura vistosa i patètica alhora. Després de llegir aquella breu missiva, el soldat romania dret a la porta, impertèrrit, amb la vista clavada en un punt inconcret de l'horitzó, alhora que simulava prou indiferència per semblar discret, amb la intensitat necessària per fer entendre que esperava una resposta. Però no, la nota no en requeria, era una ordre vestida de prec. El soldat li va fer pena, i li dedicà una enèrgica salutació militar de comiat. Volia deixar-li clar que havia assolit amb èxit la missió i podia entornar-se'n sense recança.

La seva dona no s'ha despertat, súbdita del regne de la son, arraulida a la muralla que aixequen, estratègicament, els plecs dels llençols; segons com hi arriba la llum, la seda recorda escames d'una serp que

amaga el cap, no les intencions. No li ha desitjat bona sort amb un petó, no li ha confirmat si li quedava bé l'uniforme per donar-li confiança, ni li ha posat bé el coll de la jaqueta amb un gest ple de tendresa; l'amargor dels gestos que no són.

Un mirall de cos sencer ha estat el jutge dels últims i neguitosos retocs. El tenen a la cambra que, pocs dies després de casats, ella transformà en vestidor, amb l'exigència amb què s'han de complir els acords signats als tractats de pau; en aquest cas, ningú no dubta de qui era el vençut i qui la guanyadora. Normalment mai s'hi mira; el seu testimoni és tan fidel que frega la crueltat. No li agrada mirar-se, no s'agrada en general, i evita enfrontar-se a una imatge que personifica la derrota. Una inexorable jutgessa s'ha encarregat de demostrar-li-ho, un cop i un altre: l'experiència.

Té els ulls massa junts, i resulten petits tan a la vora del nas que presideix omnipotent el rostre. És un nas implacable, impossible d'ocultar, que obliga a donar explicacions, i a cercar les perverses raons que oculta la natura, o les divinitats, per projectar una estructura innecessària així. Atabala, concentra tota l'atenció fins que l'interlocutor no s'hi acostuma, fins que comprova que l'essencial del rostre no es troba al mig com una ensenya, sinó en el conjunt, en la sensació de desemparament que desprèn, sobretot quan no para compte i li queda entreoberta la boca, rematada per uns llavis voluptuosos en excés, que no sensuals. Però tot plegat no provoca rebuig, perquè en el fons dels seus minúsculs ulls hi brolla una tristesa de boira, una inflexible manca d'afecte i una aparença de perpetu infant en trànsit a una maduresa que, inabastable, s'allunya a cada pas. Des de l'adolescència, el cos s'obstina a ascendir sense sentit ni proporcions, molt per damunt de la mitjana dels mortals, i es vincla endavant sense gràcia, en un estèril afany per fondre's. De petit admirava els caragols i la seva capacitat per amagar-se en breus instants, tot i la molèstia de dur la cuirassa sempre al damunt. Al jardí en resseguia el rastre lluminós fins a descobrir-los davall d'una fulla, i els aproximava un dit a les antenes, a poc a poc, fins que les encongien al mínim contacte. Recorda el dia i la sensació quan, sense voler, va trepitjar el primer.

A pocs metres del Palau distingeix les marques de trets recents. No han tingut temps de reparar els impactes de la façana, o prefereixen

que restin com un recordatori solemne, com una advertència contra les temptacions del poder. Semblen disparats de manera aleatòria, però és l'atzar qui els distribueix equànimement, com un mosaic de missatges indesxifrables; punts units per línies imaginàries que dibuixen déus i herois invisibles. Són empremtes de l'última (l'última?) sacsejada al país a la recerca del destí que justament li correspon, perquè els fills d'antics peons volen tauler nou; no entenen que les regles del joc no varien, que al costat d'un quadre blanc sempre n'hi ha un de negre.

Dóna el nom a un dels sentinelles que vigilen l'entrada i, pocs minuts després, un soldat l'acompanya escales amunt. Mentre puja observa el pati, les estàtues de braços trencats, les gàrgoles que aboquen, quan plou, l'aigua al mig de la font: unes, desvergonyides, ensenyen la llengua; altres, monstruoses, exhibeixen ullals. La claca d'un escales trenca sense pietat el silenci, i el miren amb posat desafiant, el coll tibet, sabedores d'estar en possessió d'una immunitat heretada de generació en generació; una llegenda els atribueix qualitats misterioses que cap inquilí de Palau ha gosat posar a prova mai. Un ficus gegantí es vincla cap a la font, lligat amb cordes perquè no caigui, i el seu fullam col·labora a ombrejar l'instant. El marbre de la barana conserva la gloriola de la nit, i el comandant lamenta no haver-se posat els guants blancs. A l'última hora els ha deixat damunt del moble del rebedor, com animals moribunds. Aquesta imatge el travessa amb innocència aparent, l'intranquil·litzada, s'afegeix a la inseguretat que arrossega el seu pas, i l'empeny cap a terra amb la força d'una gravetat devastadora.

En arribar al primer pis, el soldat, poc discret, murmura alguna cosa a l'orella d'un oficial que el mira amb desconfiança, sense vergonya, sense el respecte que hauria de deure als galons. Potser aprofita aquestes esclatxes d'autoritat per imaginar-se important, per alimentar la il·lusió que el món gira per complaure'l; simular tenir el poder a les mans és una manera antiga d'amagar febleses. Després d'uns quants segons en què rumia per dintre, com si l'estigués avaluant, se sent magnànim i el fa passar, teatralment, amb el gest taxatiu d'un braç. Assenyala una porta de dues fulles, com els ganivets.

La sala d'espera és gran, desproporcionadament gran, i interpreta a la perfecció el paper que juga al complot contra els més febles. Quan hi entra, el comandant se sent petit. Al fons, destaca una porta escortada

per baixos relleus que narren, de manera indiscutible, velles històries de por; diables i teòrics salvadors a parts iguals. Hauria d'obrir-se d'un moment o altre. La distància que els separa es dilata com cossos esclafats pel cor de l'estiu o, en tot cas, per la manca de cor. Al terra, les rajoles dibuixen laberints que fan intuir la presència d'un minotaure, i si s'hi fixa en excés la mirada, en un intent de desxifrar-los, provoquen mareig. La majestuosa làmpada que penja al sostre traeix la seva funció i la sala es manté en penombra de sitja. Només una, de les sis fulles dels balcons, resta mig oberta, i la llum hi entra de biaix, a contracor, i il·lumina brins de pols que suren desafiant la gravetat, com diminutes fades sense la màgia de transformar les carabasses. El comandant, assegut en un racó a l'extrem de la butaca, s'encongeix davant del record de monstres llunyans.

De xiquet, bèsties mig humanes i animals, com les que decoren els tapissos de la sala, habitaven els seus malsons. Feres mitològiques que descobrí, espantat, al despatx de son pare, en un dels llibres de llom antic que poblaven la biblioteca, un dels pocs luxes que el mariscal es permetia, i que no arribaren a trencar l'austeritat que s'infligia. Les lleixes de fusta ocupaven dos panys de paret fins dalt de tot del sostre, distribuïdes en dos pisos. Al segon s'hi accedia per una escala de caragol i un estret passadís amb barana tornejada, però sense estridències. Al vespre s'asseia en una butaca col·locada al punt exacte on es concentra la màgia dels mons desconeguts o, simplement, a la distància adequada de la làmpada de peu; estratègies petites. Llegia vint-i-cinc minuts, ni un de més, ni un de menys; son pare era estricte i precís, sobretot amb ell mateix, i no s'atorgava llicències amb facilitat. Només de tant en tant, si el xiquet passava per davant la porta, aixecava els ulls i li projectava una mirada que, anys després, interpretà com un gest de tendresa o d'auxili. Llàstima que alguns missatges requereixin d'anys de dolor per ser desxifrats, i que la vida no regali un manual d'instruccions, amb dibuixos precisos, per si de cas. Auster, la resta del despatx reflectia la seva personalitat. Algú podria pensar que era a l'inrevés, i que el despatx conferia el seu tarannà al propietari, però no. La taula era de línies rectes, sense motlures supèrflues, i la cadira convidava a reclinar-s'hi només el temps imprescindible. Rere aquella taula de fusta ennegrida, son pare li recriminava l'actitud de feblesa, la pronunciada corba que

començaven a dibuixar-li les espatlles. Amb la mateixa veu que encoratjava les tropes abans de la batalla, li pregava que dignifiqués el cognom que li havia tocat dur. Quan arribava a aquest punt, li semblava que son pare s'emocionava, que obria una escletxa per on entreveure-li el cor, com el fons d'algun pou que només s'il·lumina un cop l'any; però mai gosà aixecar els ulls per comprovar-ho. El pes dels gestos avortats és una càrrega feixuga.

Després li feia pànic adormir-se. Tenia prohibit encendre el llum, i romania una estona a les fosques, sota el silenci reprimat del plor, preguntant que sa mare s'aixequés per comprovar si es trobava bé, si tenia set, si suava massa. Però l'absència de sa mare formava part del malson, tant de nit com, sobretot, de dia.

Els monstres que decoren les parets de la sala li semblen un mal presagi, un avís difícil d'ignorar. L'or vell dels tapissos té quelcom de trampa, de preu excessiu que ens fem pagar per viure. Imagina que un dels monstres es despenja amb agilitat sorprenent, que s'aproxima, que li ofereix una de les mans que sobresurt d'un dels braços, i que a l'últim instant la retira mentre, grotesc, se'n riu. Entre els dits fa ballar un dau, curiosament de manera alegre.

L'ordre de presentar-se l'ha agafat per sorpresa i, sens dubte, deu tractar-se d'un tema urgent. La Junta Militar Provisional que dirigeix el país, després de l'última revolta popular, té problemes d'importància cabdal, entre altres l'enigmàtica ubicació del General que ha governat amb mà de ferro la nació durant tres dècades. Per això el sobta que s'hagin fixat en un simple comandant que no ha destacat pels seus actes, en cap sentit.

Quan s'obre la porta, veu per l'escletxa una imponent taula al fons. La sostenen quatre potes en forma d'urpa que engrapen, amb força, boles que representen els punts cardinals del món. No dubta que estan ben orientades i, en cas contrari, no seria la taula l'equivocada. Els tendons tibats que neixen a les unghes recorden que fugir és impossible. Al darrere, es retalla la silueta de cinc caps. Imagina que el deuen mirar, perquè no se'ls distingeix la cara, esborrada, estratègicament, pels rajos que entren pels finestrals del fons, i que traeixen la sagrada missió d'il·luminar el món que els fou encomanada.

Amablement, li demanen que entri.

8 DE MARÇ

Arriben al moll quan la ratlla que separa el mar del cel és invisible encara; breus instants on la incertesa atorga el marge suficient perquè els somnis respirin tranquils. El vent calla, i el dia es manté sense novetats que mereixin destorbar el silenci. Les criatures de la nit, cansades, s'arreceren per prendre el relleu de la son. Alguns éssers, víctimes de cruels malediccions, mantenen contínua la terrible línia dels seus dies, un rere l'altre, sense tastar la reparació del descans. Dormir comporta una situació d'ingenuïtat que no tothom es pot permetre, que no es regala a canvi de res; cal guanyar-la amb esforç o innocència.

El vaixell salparà envoltat del màxim secret, tot espantant els batecs de les primeres gavines. La Junta no vol convertir el trasllat del General en debat de tertúlies de cafè, ni argument de primera pàgina als diaris nacionals. Tot acabarà per saber-se, ningú és tan innocent per pensar que pugui amagar-se un fet així, però esperen que, quan la notícia arribi al carrer, hagi passat prou temps perquè es calmin les onades i les ferides s'hagin llepat amb la contundència suficient. No estalviaran esforços per retardar aquest dia tant com sigui possible.

L'opinió pública oblida amb facilitat, com un estol d'ocells que canvien de rumb al primer tret d'escopeta, i cal evitar que una guspira es torni flama, quan tot és tendre i l'estabilitat política penja d'un fil prim. Trenta anys de dictadura deixen rastre en cadascun dels racons, en calaixos oficials tancats en clau. La marca dels seus queixals queda estampada al cor dels qui tenen més a perdre, als silencis que es filtren per les esclotxes maltractades pel dolor.

Quan li encomanaren la missió, el comandant l'acatà sense que els dubtes s'escolessin pels badalls de la consciència, com li ensenyaren vint anys abans a l'Acadèmia Militar. L'obediència cega és un filtre útil contra l'atac dels remordiments, una coartada contra la possible moral dels judicis.

Entrà a l'Acadèmia per inèrcia, no per convicció, com afronta la major part dels dies i de les hores. Els carrers que fan baixada són més llaminers, però si et deixes portar i no pares compte, pots caure i prendre mal.

El prestigi de son pare, un mariscal de renom, li mostrava el camí com un far i, al mateix temps, l'encegava o, pitjor encara, el feia invisible. Aquest era el seu terrible poder, ser imperceptible als sentits dels altres. Més d'un cop, en sentir-se especialment confús, no volgué arriscar-se a comprovar-ho davant del mirall; temia enfrontar-se al reflex d'una imatge buida, en el millor dels casos. De llavors li ve la mania d'esquivar-se a si mateix, d'acotxar el cap davant la sospita de trobar els seus ulls.

Recorda un sopar d'homenatge amb son pare al cap d'unes estovalles interminables. El comandant es trobava lluny, al mig de la taula, rere uns canelobres lluints. Veia son pare petit, i reconeixia als llavis el gest característic quan reprimia tot rastre de satisfacció, com qui tem que s'escapi un cavall massa veloç. Ni en moments així era capaç d'oblidar la tristesa, aquesta mena de crossa, de disfressa per ocultar febleses que li tenia segrestat l'ànim. En situacions així li feia llàstima, i volgué dedicar-li un brindis. Es va posar dempeus i colpejà la copa per cridar l'atenció, tímidament, amb la cullereta de les postres. En aquelles altures del sopar tothom xerrava molt, tothom xerrava fort. Tot i l'alçària, el seu posat cohibit esdevenia d'una transparència cristal·lina. Colpejà amb més força la copa, amb tan poca traça que es va trencar en mil bocins. El xampany li mullà el puny de la camisa, i un dels vidres es clavà a la panxa del dit, d'on sortí, tremolosa, una gota de sang que tacà les estovalles. Un dels cambres, compadit, li portà un tovalló net.

Els anys que passà a l'Acadèmia no foren planers. Observarien amb minuciositat cadascun dels seus gestos, ningú li estalviaria ni un mal tràngol, i els companys esdevindrien decididament cruels. Cercar auxili o compassió era una sortida inviable que no es plantejà en cap moment,

almenys de manera seriosa. Tenia el convenciment que no podria combatre, amb mitjans propis, la càrrega d'unes expectatives dipositades per herència; un fet tan injust com inevitable. Davant seu s'estenia un desert a mig camí entre el sostre inassequible de son pare i la mediocritat, una plana on caminava sense la clemència d'una ombra. I el desert sembla deshabitat, fins que et pica un escorpi.

Son pare volia convertir-lo en un home, i oblidà la persona; un descurat degut a la manca de pràctica o a la solitud. La vida del comandant és un esforç per no criar remordiments, un catàleg de mancances que procura actualitzar no gaire sovint. Amb els anys, aprengué a no tenir en compte la incapacitat per a la tendresa de son pare. Si mai el mirava fixament, la intuïa submergida al toll d'aquells ulls amarats de tristesa i, en gran part, se'n sentia culpable.

Passats els primers dies a l'Acadèmia, en comprovar que no el vetllava la protecció paterna, fou diana de burles i abusos dels companys, armes que els inhumans es creuen amb dret de llançar per sentir-se superiors o, el que és el mateix, per fer sentir inferiors els altres. Sovint imitaven la corba d'un posat maldestre, i exageraven la dispersió dels ulls, i fabricaven màscares de nassos gegantins per ridiculitzar el seu rostre. Això sí, evitaven qualsevol mena de contacte per esquivar el contagi de la derrota; els perdedors poden ser objecte d'escarni o de llàstima, però mai, llevat excepcions glòries, reben carícies.

Quan tornava de permís i son pare complia el tràmit de preguntar com anava l'Acadèmia, es limitava a respondre amb un *bé*; un raquític, insuficient i desesperançat *bé*. Després corria a amagar-se a la seva habitació. A l'habitació, o a la cambra que provisionalment feia aquesta tasca, perquè rarament vivien a casa seva.

El prestigi del mariscal l'obligava a canviar contínuament de destí, i el comandant mai gaudí d'una autèntica llar. Tot era provisional, tot insuficient per arrelar-se, per trobar confort a caminar per carrers coneguts, per reconèixer la roba estesa en un terrat veí. Estrenava ciutats mancat de la il·lusió que desperta encetar el món, sabedor que l'intent de cercar-hi complicitats el duria a la frustració; la capacitat de sorprendre's quedà malmesa per sempre. Potser es tractava d'una tàctica militar del seu pare per distreure l'enemic, per esquivar les doloroses bales del record. L'equipatge era reduït, i s'encabia fàcilment en una maleta que

patia, a la pell, els clots del camí. Quan va sumar l'empenta necessària, el comandant la llençà amb excusa del seu mal estat, sense esperar que es fes més vella; un gest minúscul i insuficient de rebel·lia.

El comandant no és un soldat brillant, però entén què significa la paraula *confidencial*. Aquesta manca de rellevància durant el règim, i l'habilitat per no destacar que caracteritza la seva manera de moure's, ha estat clau perquè la Junta Militar l'esculli. A la cúpula del nou govern ningú s'ha oposat al nomenament. Al contrari, tots donen mostres de confiança en la seva lleialtat al nou estat de coses. El cert és que la majoria no n'havien sentit parlar, aixafat pel llast de la fama del seu pare, però procuren amagar-ho per no mostrar rastres d'ignorància en públic, és a dir, de feblesa. El primer cop que ha sonat el seu cognom, tots han pensat que es referien al mariscal, i han temut que la porta al món dels fantasmes s'hagués obert sense avisar; ara, que intenten fer net del passat. La invisibilitat social és bon aval per a l'èxit de la missió. I la solitud.

El nou destí té un suplement econòmic important, però mentre el so de les ones topa contra les fustes del moll, no pensa en res material, sinó en la importància de la comesa que l'ha dut fins aquí. Recorda les paraules, que ressonen pomposes al cap: «Confiem en la seva discreció per a aquest encàrrec cabdal per al nostre país en un moment decisiu de la història.» Cal sepultar l'ombra del General ben lluny. El simple fet de la seva presència, reclòs a les dependències del Ministeri de l'Interior, podria inflamar els ànims d'uns i altres, i posar en perill la delicada tasca de redreçar el país. Una illa propera a la ratlla imaginària de l'equador sembla el lloc idoni per enterrar la càrrega d'un vaixell que fa massa anys que avança.

A coberta passa revista a qui serà la seva tropa quan arribin a l'illa: vuit soldats i un sergent. No és un exèrcit amb què sembli viable assolir la glòria, però la vàlua dels enemics no es mesura per la seva quantitat, ni la fondària dels problemes pel diàmetre del pou que habiten. El comandant acceptà la comesa perquè no tenia opció, perquè no en sap tindre, perquè no disposa d'un pla B alternatiu al fet de no acceptar. Mai no ha alimentat la capacitat de prendre decisions o, desganat, s'ha afermat en la còmoda actitud d'obeir els senyals del camí. Ara, per primer cop, pensa que li han servit en safata l'oportunitat de canviar el rumb, de tocar el timó sense que li colpegin les mans, «nen, que això

no es toca», de fer quelcom d'important que justifiqui el seu pas per la terra.

El sergent fa una passa endavant i es posa a les seves ordres amb un gest de marcialitat exagerada. L'agafa per sorpresa; no està acostumat que li retin salutacions d'un fervor així. Davant l'obligació de tornar-l'hi amb la mateixa energia, i fruit de la mobilitat del vaixell, es desestabilitza una fracció de segon, prou temps per haver de fer una passa al costat, una maldestra, indecisa i frustrant, passa al costat. Evita mirar els rostres que l'envolten per no tornar-se estàtua de sal; tem descobrir-hi la mena de somriure que sempre el persegueix. Un somriure de prepotència i superioritat que branden algun cop a la seva esquena; altres, a la cara, sense vergonya o pudor, indiferents als sentiments que el turmenten. El vent es desperta i acut al seu auxili per distraure l'atenció; la fusta del pal major grinyola, es queixa, com un lament que arrenca de les venes més profundes de l'arbre que fou un dia.

El capità del vaixell l'acompanya a visitar la nau. Bon amfitrió, el passeja per tota la coberta abans d'anar al gra, l'informa de la previsió del temps, de l'estat de la mar, de dades precises de milles, de nusos, de metres d'eslora, que el comandant no es pren la molèstia d'anotar a la memòria. A la cabina, el capità el convida a una copa de conyac, només dos dits. Brinden per la sort de la missió, sense excés d'alegria, amb ganes que acabi l'un, amb inquietud l'altre. A la taula hi ha un tauler d'escacs a mitja partida. El capità veu que el comandant s'hi fixa amb interès i l'informa que juguen negres. Llàstima, si moguessin les blanques, en un parell de jugades, i amb el sacrifici d'un alfil, faria escac i mat; podem triar algun moviment, no el color de les peces.

Abans de salpar, decideix parlar amb el General, sense cap intenció concreta, només per alliberar tensions i abaratir la despesa emocional del viatge. El visita a la cabina on roman pres, vigilat per dos soldats armats. No el coneixia personalment, només havien coincidit en algun acte castrense, però mai gosà dirigir-li la paraula; l'excés de prudència tant pot salvar-te la vida com amargar-la.

Després d'obrir els dos panys i la porta, flanquejat pels fusells dels soldats, el comandant entra a la cabina. Per mostrar-se impecable a l'inici de la missió i, sobretot, per simbolitzar que quelcom començava, es va comprar botes noves. Li fan mal els peus, tot i això, trepitja amb

força per fer evident la seva presència, tot arriscant-se que la ferida que neix entre els dits li passi comptes.

A la cabina no s'hi veu gaire; una tènue llum de poca potència, a la tauleta d'un racó, ageganta l'ombra del General, que resta dempeus, al costat de l'escotilla. No adreça la mirada a cap punt concret del port, només al passat que aprèn a oblidar. El seu rostre i l'actitud no predisposen al tracte amable; són muralles que impressionen a tot aquell que vol entrar a una ciutat, i el fan sentir petit, i vigilat pels ulls dels sentinelles. Tot i els anys, és un home corpulent que desprèn energia. El rostre marca angles precisos, mandíbules endurides amb fermesa. Els cabells blancs, pentinats enrere, fan que els ulls destaquin en una mirada penetrant, hipnotitzadora; ningú és capaç de suportar-ne gaire temps la trajectòria. El coll és gruixut, prepotent, i quan es gira de cop se li tibem els músculs com estries de columnes antigues, sota les quals s'hi arreceraven els déus. Les mans tenen quelcom de mitològic, d'heroi a la recerca del foc, i sempre les té en moviment, una o l'altra, ara l'una, ara l'altra, mentre fa ballar entre els dits, curiosament de manera alegre, una moneda.

No li correspon la salutació, es limita a fitar-lo de reüll, amb una barreja de menyspreu i arrogància. Fixa la vista a les botes noves uns quants segons, i el rostre s'altera amb una minsa arruga a la comissura dels llavis que, en una altra mena de persones, podria interpretar-se com un somriure. El comandant se sent ridícul, i qualsevol esperança de canvi quan la Junta li encomanà la missió s'esvaeix com la boira d'aquell matí. L'absència del mínim interès de mostrar-se cordial intimida el comandant, que surt per no empetitir-se davant dels soldats, per no patir l'estranya metamorfosi que, de papallona, el converteix en eruga de nou.

El vaixell no ha salpat encara, és a temps de rectificar, d'admetre l'error i assumir de nou la incapacitat per seduir la vida; però no ho fa.